

Луценко Ю. В.

<https://orcid.org/0000-0002-8731-2941>

Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського

МІЖНАРОДНІ ЗЛОЧИНИ В НАЦІОНАЛЬНОМУ ВИМІРІ: ТРАНСФОРМАЦІЯ РОЗДІЛУ XX КК УКРАЇНИ ТА ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ СТАНДАРТІВ РИМСЬКОГО СТАТУТУ

Стаття присвячена комплексному аналізу трансформації Розділу XX КК України в умовах повномасштабної збройної агресії. Автор обґрунтовує, що сучасна динаміка злочинності проти міжнародного правопорядку свідчить про глибоку кризу світової системи безпеки. У роботі наведено статистичні дані, що демонструють аномальне зростання кількості тяжких злочинів: станом на 2026 рік зареєстровано понад 213 тис. епізодів воєнних злочинів, а щоденна інтенсивність реєстрації нових випадків становить близько 300 подій.

Особливу увагу приділено правовій природі Розділу XX КК України як інструменту імплементації норм міжнародного права в національну систему. У статті детально розмежовано склади злочинів, пов'язаних із інформаційною агресією (ст.ст. 436 та 436-2 КК України), та проаналізовано практику Верховного Суду щодо глорифікації окупантів. Досліджено «лідерський характер» злочину агресії (ст. 437 КК України), який можуть вчиняти лише особи, здатні контролювати політичні чи воєнні дії держави.

Значне місце в дослідженні займає аналіз екоциду (ст. 441 КК України) на прикладі атак на Каховську ГЕС та ядерні об'єкти, а також геноциду (ст. 442 КК України) в контексті депортації дітей та стирання національної ідентичності. Автор акцентує увагу на історичному значенні ратифікації Римського статуту та ухвалення закону № 11484-д, що запровадив інститут командної відповідальності (ст. 31-1 КК України) та скасував строки давності притягнення до кримінальної відповідальності для міжнародних злочинів.

У висновках наголошено, що успіх правового фронту України залежить від синергії національних органів та міжнародних інстанцій, а створення Спеціального трибуналу стане гарантією невідворотності покарання за право сили над силою права.

Ключові слова: воєнні злочини, злочини агресії, геноцид, екоцид, пропаганда війни, Римський статут, Міжнародний кримінальний суд, міжнародне кримінальне/гуманітарне право, біологічна зброя, військовополонений, комбатант, командна відповідальність, міжнародний правопорядок, світова безпекова політика, національна безпека, гармонізація законодавства, універсальна юрисдикція, національні цінності.

Постановка проблеми. Динаміка злочинності проти міжнародного правопорядку вказує на глибоку кризу світової системи безпеки. Боротьба за панування трансформувалася у численні воєнні конфлікти, що грубо порушують норми Розділу XX КК України. Якщо аналізувати поточну ситуацію, ми бачимо аномальне зростання кількості тяжких злочинів: середня інтенсивність реєстрації нових випадків становить близько 300 епізодів щодня. Загальний масив кримінальних проваджень за ст. 438 КК України на 2025 рік сягнув понад 170 тис., що свідчить про масовий та систематичний характер порушень міжнародного гуманітарного права.

Сучасний стан воєнних злочинів в Україні демонструє необхідність термінової адаптації Розділу XX КК України до вимог міжнародного кримінального права. Широкий спектр протиправних діянь окупантів – включаючи біологічну зброю, захоплення заручників та екоцид – вимагає від слідчих органів високої точності у зборі доказів та кваліфікації за ст.ст. 438, 441 та 442 КК України. Особливої уваги потребує імплементація концепції відповідальності військових командирів за злочини підлеглих, що є стандартом Римського статуту і наразі впроваджується в українське законодавство для посилення правової позиції держави на міжнародній арені.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, які стосуються кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку присвячені роботи М. І. Бажанова, А. М. Глушко, М. М. Гнатівського, Є. О. Письменського, М. В. Піддубної, В. В. Сташиса, В. Я. Тація, Л. Ю. Тимофєєвої, М. І. Хавронюка та інших науковців. Не дивлячись на те, що дана проблематика була предметом наукових розвідок у різні часи розвитку держави, праці цих науковців залишаються фундаментальними та актуальними й дотепер.

Постановка завдання. Метою статті є комплексний аналіз трансформації Розділу XX КК України та обґрунтуванні необхідності його адаптації до стандартів міжнародного кримінального права в умовах збройної агресії.

Виклад основного матеріалу. Повномасштабна збройна агресія РФ проти України стала безпрецедентним викликом для національної системи правосуддя. Масштаби та систематичність вчинення воєнних злочинів, злочинів проти людяності та актів агресії актуалізували питання ефективності кримінально-правової відповіді за такі суспільно небезпечні діяння. Центральне місце у цьому процесі посідає Розділ XX КК України (Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку).

Попри численні спроби реформування, чинна редакція Розділу XX КК України залишається об'єктом гострої критики як з боку науковців, так і практиків. Основна проблема полягає у суттєвій невідповідності національних дефініцій стандартам міжнародного кримінального права, зокрема Римському статуту Міжнародного кримінального суду. Недосконалість у КК України формулювань щодо воєнних злочинів та прогалини в імplementації принципу командної відповідальності створюють ризики для правової визначеності та можуть перешкоджати реалізації принципу комплементарності у відносинах з Міжнародним кримінальним судом.

Трансформація національного законодавства у цій сфері – це не лише юридико-технічне завдання, а й питання міжнародного престижу та відновлення справедливості для жертв конфлікту. Отже, спробуємо дослідити дані питання більш детально.

I. Правова природа та системна роль Розділу XX КК України у забезпеченні глобальної стабільності.

Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку

становлять особливий масив суспільно небезпечних діянь, що посягають на фундаментальні засади існування світової цивілізації. У системі КК України Розділ XX відіграє роль інструменту імplementації норм міжнародного кримінального та гуманітарного права в національну правову систему [9]. Ці злочини відрізняються від інших видів кримінальних правопорушень своїм об'єктом, який виходить за межі інтересів окремої особи чи держави, охоплюючи безпеку всього міжнародного співтовариства.

Об'єктом аналізованої групи злочинів є мир між народами, безпека людства як біологічного виду та стабільність міжнародного правопорядку, заснованого на Статуті ООН та багатосторонніх конвенціях. Суб'єкт цих злочинів, як правило, є загальним – фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку, хоча за посягання на життя представника іноземної держави (ст. 443 КК України) відповідальність настає з 14 років. Суб'єктивна сторона характеризується виключно прямим умислом, де винний усвідомлює глобальні наслідки своїх дій.

Історичний контекст та сучасна збройна агресія РФ проти України зумовили радикальну трансформацію Розділу XX КК України. Якщо до 2014 року більшість його норм сприймалися як «мертві» або теоретичні, то з початком повномасштабного вторгнення РФ на територію України у 2022 році вони стали основою для реєстрації понад 170 тис. кримінальних проваджень, серед яких: позасудові страти українських військовополонених; масове використання катівень на окупованих територіях; репресивна судова система, яка діє на захоплених територіях та в самій Росії; сексуальне насильство, у тому числі проти дітей; примусове переміщення і депортація українських громадян; системні злочини проти власності на окупованих територіях; застосування хімічної зброї та ін. [11]. Ратифікація Римського статуту Міжнародного кримінального суду та прийняття імplementаційного законодавства у 2024 році завершили процес гармонізації українського права з міжнародними стандартами, запровадивши концепції командної відповідальності та деталізувавши поняття злочинів проти людяності.

Ратифікація Римського статуту Міжнародного кримінального суду та імplementація національного законодавства адаптує кримінальне та кримінальне процесуальне законодавство України до положень права Європейського Союзу, а саме узгоджує положення КК України з нормами Римського статуту Міжнародного кримінального суду

та забезпечує кримінально-правове переслідування за найбільш тяжкі міжнародні злочини, а саме – злочин геноциду, злочин агресії, злочини проти людяності та воєнні злочини [3].

II. Пропаганда війни та інформаційний супровід агресії: правове розмежування статей 436 та 436-2 КК України.

Інформаційна складова сучасної війни є не менш руйнівною за кінетичну дію. КК України передбачає два основні механізми протидії деструктивному інформаційному впливу: ст. 436 КК України (Пропаганда війни) та ст. 436-2 КК України (Виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії РФ проти України, глорифікація її учасників).

Стаття 436 КК України спрямована на запобігання майбутнім конфліктам. Її диспозиція охоплює публічні заклики до агресивної війни або до розв'язування воєнного конфлікту [12]. Ця норма застосовується до ситуацій, коли війна ще не розпочалася, а метою винного є схилення суспільства до її початку. Натомість ст. 436-2 КК України, набула чинності у березні 2022 року, має ретроспективно-актуальний характер, оскільки стосується конкретної агресії РФ, що триває з 2014 року [8].

Судова практика за ст. 436-2 КК України демонструє жорстку позицію держави щодо інформаційних колаборантів. Касаційний кримінальний суд у складі Верховного Суду підтверджує вироки з реальним позбавленням волі до 5 років за глорифікацію окупантів у соціальних мережах.

Як вказано в постанові Касаційний кримінальний суд у складі Верховного Суду, що суд першої інстанції неповною мірою врахував вимоги закону, які об'єктивно впливають на звільнення від відбування покарання з випробуванням, зокрема: характер і ступінь тяжкості вчинених обвинуваченим злочинів, які є нетяжким та тяжким проти миру, безпеки людства й міжнародного правопорядку, а також те, що дії обвинуваченого становлять велику суспільну небезпеку, вчинені в умовах воєнного стану на території України. Апеляційний суд акцентував, що обвинувачений здійснював виправдовування збройної агресії, глорифікацію представників збройних формувань РФ в період воєнного стану в Україні, що свідчить про виражені українофобські переконання, негативне ставлення до української влади та народу, підтримання російської агресії проти України [4]. Виправдовування трактується як спроба довести «правоту» агресора, визнання правомірною – як посилення на нібито законні підстави (наприклад,

«захист населення Донбасу»), а заперечення – як заперечення самого факту збройного нападу чи окупації. При цьому прямий умисел винного полягає у бажанні нав'язати іншим особам свою прихильну думку до дій агресора [8].

III. Злочин агресії: лідерська відповідальність та імунітети.

Стаття 437 КК України (Злочин агресії) встановлює відповідальність за планування, підготовку, розв'язування та ведення агресивної війни. Це правопорушення прийнято вважати міжнародним злочином, оскільки він є першопричиною всіх наступних порушень законів та звичаїв війни.

Одним із найскладніших аспектів кваліфікації за цією статтею є визначення суб'єкта. Велика Палата Верховного Суду у своїх рішеннях 2024 року підкреслила, що злочин агресії має «лідерський характер». Це означає, що відповідальність за ст. 437 КК України можуть нести лише особи, які за своїм посадовим становищем або політичним впливом спроможні контролювати чи керувати політичними або воєнними діями держави-агресора. Рядові виконавці, які не мають впливу на стратегічні рішення, не можуть бути суб'єктами цього злочину, що відповідає Кампальським поправкам до Римського статуту [5].

Проте національні суди України продовжують напружувати практику, де ст. 437 КК України іноді інкримінується в поєднанні з воєнними злочинами (ст. 438 КК України) для підкреслення системності дій окупаційних угруповань. У період з 2015 по 2023 роки було винесено близько 20 вироків, де фігурувала ст. 437 КК України, хоча більшість із них стосувалися початкового етапу агресії [18]. Сучасний підхід вимагає розмежування між виконавцями актів агресії та тими, хто ці акти планував на стратегічному рівні.

IV. Воєнні злочини: систематизація масштабних порушень гуманітарного права.

Порушення законів та звичаїв війни (ст. 438 КК України) є найбільш масовою категорією правопорушень у сучасній Україні. Станом на березень 2026 року Офіс Генерального прокурора зареєстрував понад 213 тис. таких епізодів [1]. Диспозиція цієї статті є бланкетною, оскільки вона відсилає до міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, зокрема до Женевських конвенцій 1949 року та Гаазьких конвенцій [9].

Аналіз статистичної звітності показує, що станом на початок березня 2026 року в Україні зафіксовано близько 213 200 епізодів воєнних злочинів, скоєних російськими військовослужбовцями.

242 росіян вже отримали вироків в судах, 22 засуджені очно [11]. Особливу увагу слід звернути на рішення українських судів, які підтверджують можливість притягнення до відповідальності цілих груп військовослужбовців РФ за жорстоке поводження з цивільними, навіть якщо індивідуальна роль кожного не була доведена до деталей, але встановлено спільний умисел на терор [6]. Також критично важливим є розслідування сексуального насильства (понад 300 зафіксованих випадків), що є частиною ширшої стратегії деморалізації населення.

Зброя масового знищення: від заборони застосування до контролю над обігом. Кримінальний кодекс України розділяє відповідальність за застосування зброї масового знищення (ст. 439 КК України) та за дії, пов'язані з її розробленням, виробництвом та обігом (ст. 440 КК України). Суспільна небезпека цих злочинів полягає не лише у масовій загибелі людей, а й у довгостроковому генетичному та екологічному впливі на людство.

Стаття 439 КК України карає за безпосереднє застосування хімічної, біологічної чи ядерної зброї, забороненої міжнародними договорами [14]. Хоча існують інші види зброї масового знищення (радіологічна, променева, інфразвукова), міжнародними конвенціями наразі чітко табуовані саме перші три. Хімічна зброя визначається через токсичні властивості речовин, що можуть призвести до смерті або тривалої шкоди. Частина 2 ст. 439 КК України передбачає суворе покарання, аж до довічного позбавлення волі, якщо застосування призвело до загибелі людей.

Стаття 440 КК України охоплює «підготовчий» етап: розроблення, виробництво, придбання, зберігання, збут або транспортування зброї масового знищення. Суб'єктивна сторона цих злочинів – лише прямий умисел. Важливо зауважити, що до осіб, які вчинили ці злочини, не застосовуються строки давності, що підкреслює їх екзистенційну загрозу для світу.

Екоцид як глобальний злочин проти середовища існування. Екоцид (ст. 441 КК України) в Україні визначається як масове знищення рослинного або тваринного світу, отруєння атмосфери чи водних ресурсів, а також дії, що можуть спричинити екологічну катастрофу [10]. На відміну від злочинів проти довкілля (Розділ VIII Особливої частини КК України), екоцид у Розділі XX КК України розглядається як загроза самому існуванню безпеки людства.

Так, до кримінальних правопорушень, що пов'язані з екоцидом слід віднести посягання на

об'єкти атаки РФ протягом 2022–2025 років. До таких об'єктів посягання відносять:

атаки на нафтобази (Рівненщина, Харківщина), що призвели до масштабних пожеж, знищення резервуарів, забруднення ґрунтів [10];

атака на Каховську ГЕС кваліфіковано як екоцид, що призвело до затоплення територій, руйнування екосистем [2, с. 155–157];

атаки на ядерні об'єкти (Національний науковий центр «Харківський фізико-технічний інститут» [16], ЗАЕС [13]);

атака на Оскільське водосховище, що призвело до знищення водних ресурсів, загибель риби у промислових масштабах. Дане водосховище входило до десяти найбільших в Україні. Воно було рекреаційною зоною для мешканців Донецької, Луганської та Харківської областей. Також водосховище слугувало системою водорегулювання басейнів сусідніх річок: Осколу та водойм, пов'язаних із Сіверським Донцем. Це водосховище регулювало рівень води, що впливало на водопостачання населенню [7].

Головною проблемою доказування екоциду є оціночність понять «масове знищення» та «екологічна катастрофа». Існує нагальна потреба в удосконаленні ст. 441 КК України через визначення конкретних критеріїв екологічної шкоди та впровадження методик оцінювання екосистемних послуг. Загальні збитки довіллю України вже перевищили 2 трл. грн., що вимагає створення нових міжнародних механізмів компенсації, аналогічних Компенсаційній комісії ООН.

Геноцид: захист національних та етнічних груп від винищення. Геноцид (ст. 442 КК України) є найтяжчим злочином, що характеризується спеціальним умислом (*dolus specialis*) на повне або часткове знищення групи як такої (національної, етнічної, расової чи релігійної) [17]. Склад цього злочину включає не лише вбивства, а й створення умов, розрахованих на фізичне знищення, запобігання дітонародженню або примусову передачу дітей.

В умовах повномасштабної війни РФ проти України питання геноциду постало особливо гостро у контексті масової депортації дітей на територію агресора. Для кваліфікації за ст. 442 КК України необхідно довести, що ці дії є частиною цілеспрямованої політики на стирання української ідентичності. На відміну від воєнних злочинів, де об'єктом є окремі особи чи об'єкти, при геноциді об'єктом є саме існування групи.

Злочини проти людяності: впровадження стандартів Римського статуту. До жовтня

2024 року українське законодавство мало суттєву прогалину – відсутність окремої норми про злочини проти людяності. Прийняття ст. 442-1 КК України виправило цю ситуацію, імплементувавши положення ст. 7 Римського статуту [3].

Злочини проти людяності визначаються як умисні діяння, вчинені в межах широкомасштабного або систематичного нападу на цивільне населення. Під «нападом» закон розуміє багаторазове вчинення діянь на виконання політики держави чи організації.

V. Захист міжнародного правопорядку: особи та установи під міжнародним захистом.

Статті 443 та 444 КК України захищають дипломатичні відносини та безпеку осіб, які мають особливий статус у міжнародному праві.

Посягання на життя представника іноземної держави (ст. 443 КК України): спрямоване проти глав держав, урядів, міністрів закордонних справ та інших осіб з міжнародним захистом. Мета злочину – провокація міжнародних ускладнень або війни. Це єдиний злочин Розділу XX КК України, де вік відповідальності знижено до 14 років через його надзвичайну політичну небезпеку.

Злочини проти осіб та установ із міжнародним захистом (ст. 444 КК України): охоплює напади на приміщення посольств, житло дипломатів або їх транспортні засоби. Будь-яке незаконне позбавлення волі або погроза вбивством щодо такої особи кваліфікується за цією статтею.

Крім того, ст. 445 КК України встановлює відповідальність за незаконне використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця та Червоного Кристала. Це важливо для збереження довіри до гуманітарних місій. Використання такої символіки для прикриття воєнних операцій (віроломство) є порушенням законів війни [15].

Недержавні суб'єкти насильства: піратство та найманство. Міжнародний правопорядок потерпає не лише від держав-агресорів, а й від недержавних озброєних груп та окремих осіб, що діють поза межами офіційних збройних сил.

Піратство (ст. 446 КК України). Піратство визначається як використання судна з метою одержання вигоди для захоплення іншого судна або застосування насильства. Обов'язкова ознака – вчинення дій у відкритому морі або поза юрисдикцією будь-якої держави. Якщо напад стався у територіальних водах, він кваліфікується як бандитизм або розбій. Корисливий мотив є ключовим для суб'єктивної сторони.

Найманство (ст. 447 КК України). Найманство є інструментом дестабілізації, де особи беруть

участь у конфліктах виключно за гроші, не будучи громадянами сторін.

Покарання для організаторів найманства (ч. 1) – до 10 років позбавлення волі, а для самих найманців за участь у бойових діях (ч. 4) – до 10 років. Важливо відрізнити найманців від іноземних добровольців, які офіційно зараховані до лав Збройних Сил України, оскільки останні мають статус комбатантів та користуються захистом міжнародного гуманітарного права.

VI. Трансформація правосуддя через ратифікацію Римського статуту

9 жовтня 2024 року Верховна Рада України ухвалила імплементаційний закон № 11484-д, що став фінальним кроком у ратифікації Римського статуту МКС [3]. Цей крок докорінно змінив ландшафт кримінального переслідування за міжнародні злочини.

Основні зміни до КК та КПК України:

Інститут командної відповідальності (ст. 31-1 КК України). Тепер військовий командир або цивільний начальник несе персональну відповідальність за злочини підлеглих, якщо він знав про них, але не запобіг або не повідомив правоохоронні органи [3]. Це імплементація ст. 28 Римського статуту.

Відсутність строків давності притягнення до кримінальної відповідальності. Встановлено, що за злочини агресії, геноциду, злочини проти людяності та воєнні злочини строки давності не застосовуються, що гарантує право на справедливість через десятиліття.

Універсальна юрисдикція та компліментарність. Україна отримала право самостійно розслідувати міжнародні злочини на рівні з МКС, що дозволяє розвантажити міжнародні інстанції та зміцнити національну судову систему [3].

Захист жертв. Створено правове поле для виплати репарацій та компенсацій потерпілим від воєнних злочинів, зокрема через міжнародні механізми.

Висновки. Таким чином, Розділ XX КК України перетворився з теоретичного переліку міжнародних зобов'язань на живий інструмент захисту національної безпеки та людської гідності. Сучасна архітектура злочинів проти миру та безпеки людства в Україні базується за трьома напрямками:

- 1) фіксація безпрецедентного масштабу воєнних порушень;
- 2) адаптація законодавства до стандартів Римського статуту;
- 3) формування суворої судової практики щодо інформаційних пособників агресії.

Ключовим викликом на майбутнє залишається доказування лідерського злочину агресії та екоциду. Успіх цих процесів залежить від синергії національних правоохоронних органів та міжнародних партнерів. Створення Спеціального трибуналу за злочин агресії та подальша цифровізація доказової бази (через можливості Офісу Генпроку-

рора) стануть гарантією того, що кожен акт насильства проти міжнародного правопорядку отримає належну правову оцінку, а винні понесуть невідворотне покарання. Правовий фронт України сьогодні – це не лише покарання за минуле, а й запобігання подібним катастрофам у майбутньому через утвердження сили права над правом сили.

Список літератури:

1. В Україні зареєстровано понад 213 тисяч воєнних злочинів росіян. URL: <https://suspilne.media/1255088-v-ukraini-zareestrovano-ponad-213-tisac-voennih-zlociniv-rosian/#:~:text=B%20Україні%20зарєєстровано%20понад%20213%20тисяч%20воєнних%20злочинів%20росіян>.
2. Вереша Р. В., Кучинська О. П., Ковтун О. М. Екоцид у національному та міжнародному кримінальному праві: сучасні виклики та перспективи нормативно-правового регулювання. *Науковий вісник Ужгородського Національного університету*, Серія Право. 2023. Вип. 78. Ч. 2. С. 152–159.
3. Верховна Рада України прийняла імплементаційний Закон «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України у зв'язку з ратифікацією Римського статуту Міжнародного кримінального суду та поправок до нього». URL: <https://court.gov.ua/press/news/1683067/>.
4. Виправдовування збройної агресії та глорифікація російських загарбників: ВС залишив у силі реальне покарання засудженому. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1482057/>.
5. Військова агресія РФ має бути належно оцінена задля вдосконалення міжнародного права – голова Верховного Суду. URL: <https://court.gov.ua/press/interview/1638451/>.
6. Воєнні злочини без строку давності: як українські суди формують практику реального покарання агресора. URL: <https://sud.ua/uk/news/publication/354323-voennye-prestupleniya-bez-sroka-davnosti-kak-ukrainskie-sudy-formiruyut-praktiku-realnogo-nakazaniya-agressora>.
7. Екоцид в Харківській області. Яку шкоду докільню завдала Росія й чому цей злочин складно довести. URL: <https://gwaramedia.com/ekocid-v-harkivskij-oblasti-yaku-shkodu-dovkillyu-zavdala-rosiya-j-chomu-czej-zlochyn-skladno-dovesti/>.
8. За виправдовування збройної агресії РФ проти України – кримінальна відповідальність. URL: <https://pravo.org.ua/blogs/vypravdovuvannya-zbrojnoyi-agresiyi-rf-proty-ukrayiny-kryminalna-vidpovidalnist/>.
9. Злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2022_prezent/2022_10_06_Mazur_03_10.pdf.
10. Офіс Генерального прокурора України розпочав кримінальне провадження за статтею «екоцид» через дії росії в Україні. URL: <https://www.prostir.ua/?news=ofis-heneralnoho-prokurora-ukrajiny-rozpochav-kryminalne-provadhennya-za-statteyu-ekotsyd-cherez-diji-rosiji-v-ukrajini>.
11. Понад 170 тисяч воєнних злочинів: Офіс Генерального прокурора окреслив масштаби злочинів РФ на зустрічі з міжнародними партнерами. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/ponad-170-tisjac-vojennih-zlociniv-ofis-generalnogo-prokurora-okresliv-masstabi-zlociniv-rf-na-zustrici-z-miznarodnimi-partnerami>.
12. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України у зв'язку з ратифікацією Римського статуту Міжнародного кримінального суду та поправок до нього. URL: <https://legal100.org.ua/pro-vnesennya-zmin-do-kryminalnogo-ta-kryminalnogo-proczesualnogo-kodeksiv-ukrayiny-u-zvyazku-z-ratyfikacziyeu-rymskogo-statutu-miznarodnogo-kryminalnogo-sudu-ta-popravok-donogo/>.
13. Серйозна ескалація. Що відомо про атаку безпілотників на ЗАЕС. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cd14j7rkr9eo>.
14. Стаття 439. Застосування зброї масового знищення. URL: <https://mego.info/матеріал/стаття-439-застосування-зброї-масового-знищення>.
15. Стаття 445. Незаконне використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала. URL: <https://mego.info/%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82% %D0%B5-%D0%B2%D0%BD%D1%8F...>
16. У Харкові російські війська обстріляли з «градів» ядерний об'єкт. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3421882-u-harkovi-rosijski-vijska-obstrilali-z-gradiv-adernij-obekt.html>.
17. Юридична класифікація (Злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку [код 250 10 20100]). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/jj1083>.
18. Які особливості судового розгляду злочинів за статтею 437 Кримінального кодексу України? URL: <https://www.helsinki.org.ua/articles/yaki-osoblyvosti-sudovoho-rozghliadu-zlochyniv-za-stateiu-437-kryminalnoho-kodeksu-ukrainy/>.

**Lutsenko Yu. V. INTERNATIONAL CRIMES IN THE NATIONAL DIMENSION:
TRANSFORMATION OF CHAPTER XX OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE
AND IMPLEMENTATION OF THE ROME STATUTE STANDARDS**

The article is devoted to a comprehensive analysis of the transformation of Section XX of the Criminal Code of Ukraine in the context of full-scale armed aggression. The author argues that the current dynamics of crimes against the international legal order testify to a profound crisis in the global security system. The paper presents statistical data demonstrating an anomalous increase in the number of serious crimes: as of 2026, over 213,000 episodes of war crimes have been registered, with a daily registration rate of approximately 300 incidents.

Special attention is paid to the legal nature of Section XX of the Criminal Code of Ukraine as a tool for implementing international law into the national system. The article provides a detailed distinction between the elements of crimes related to information aggression (Articles 436 and 436-2 of the CC of Ukraine) and analyzes the practice of the Supreme Court regarding the glorification of occupiers. Furthermore, the «leadership nature» of the crime of aggression (Article 437 of the CC of Ukraine) is explored, noting that it can only be committed by individuals capable of controlling a state's political or military actions.

A significant portion of the study is occupied by the analysis of ecocide (Article 441 of the CC of Ukraine), exemplified by attacks on the Kakhovka Hydroelectric Power Plant and nuclear facilities, as well as genocide (Article 442 of the CC of Ukraine) in the context of child deportations and the erasure of national identity. The author emphasizes the historical significance of the ratification of the Rome Statute and the adoption of Law No. 11484-d, which introduced the institute of command responsibility (Article 31-1 of the CC of Ukraine) and abolished statutes of limitations for international crimes.

In the conclusions, it is emphasized that the success of Ukraine's legal front depends on the synergy between national authorities and international instances, while the establishment of a Special Tribunal will serve as a guarantee for the inevitability of punishment for the «right of might» over the «might of right».

Keywords: War crimes, crimes of aggression, genocide, ecocide, war propaganda, Rome Statute, International Criminal Court, international criminal/humanitarian law, biological weapons, prisoner of war; combatant, command responsibility, international legal order; global security policy, national security, harmonization of legislation, universal jurisdiction, national values.

Дата першого надходження статті до видання: 20.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 11.05.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 30.05.2026